

Ora Ĵurnalo

Numero 44, Oktobro 2021

Gotenburgo kreskas.

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	Nordia kunlaboro inter esperantistoj dum la 2-a Mondmilito	26
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Göteborgskoloristerna 2.....	28
Espeporko meditas.....	3	Regiona popola teatro en Gråbo 13 septembro – Bygdespel i Gråbo 13 september.....	29
Post la jarkunveno de la Esperanto-Societo de Gotenburgo en 2 oktobro	4	Magiaj ciferoj	30
Urba Promeno konstruita de Ingegerd kaj Lasse	4	La ĉaso pri alkoj – Älgjakten.....	31
Dimanĉe la 19:an de septembro 2021 je 13:00 h. ĉe la monumento "Delaware" sur "Stenpiren"	8	Dirite pri vegetarismo – Sagt om vegetarism	32
Boato ŝtelita ĉe La vojaĝcentro de Stenpiren, Gotenburgo	12	Letero al la redakcio de Göteborgs-Posten en 5 oktobro.....	35
Till minne av Carl-Erik Ohlsson.....	13	La samaj sentokapabloj ĉe kreskaĵoj, bestoj kaj homoj	36
Memorceremonio ĉe la skolta monumento en Slotsskogen por Jan Jarolimek, farita de membroj de la Skolta Muzeo	16	Saĝaj vortoj	37
Scoutmonumentet i Göteborg, Slotsskogen	18	Gramatika kanto pri -anto kaj -ato	38
Minneskund för Jan Jarolimek 1952–2021 .	19	La orgena muziko.....	38
GOF, La Ornitologia Asocio de Gotenburgo, aranĝis 6-kilometran birdekskurson la 30-an de septembro en la arbaroj de Alingsås	21	El malnova sveda lernolibro.....	39
La amazonrivero en Ängelholm	22	Ĉu vi scias, kiujn tipajn trajtojn la surduloj donis al svedaj urboj per siaj signoj? Kion la signo simbolas?.....	39
Rabobirdo kaj aliaj birdoj	23	Nova libro de Laure Patas d'Illiers	41
Renkonto kun la fotisto Renate Säfström....	24	Infanlibro de la jaro.....	41
La araneo, Lenke Szász	25	Julia Isbrücker	42
		Origami.....	44

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68. Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@telia.com. Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com. Kontakti iun el la redaktantoj kiam vi volas viziti la bibliotekon, ili malfermos al vi!

Espeporko meditas

- ☆ Sur la unua paĝo ni vidas la vortojn: "Gotenburgo kreskas". Vitraj konstruaĵoj aperas, en kiuj aliaj domoj spegulas sin.
 - ☆ La esperantistoj Carl-Erik Ohlsson de Skövde kaj Jan Jarolimek de Gotenburgo ambaŭ forpasis antaŭ multaj monatoj, sed la memorkunvenojn oni prokrastis pro la pandemio – ĝis nun.
-
- ☆ Pli kaj pli ni en Gotenburgo renkontiĝas reale: Ni faris urban promenon, ni havis jarkunvenon kaj kursoj komenciĝis en Redbergsskolan.
 - ☆ Birdoj troviĝas en preskaŭ ĉiu numero de Ora Ĵurnalo. Renate Säfström plurfoje donis al Ora Ĵurnalo el siaj birdfotoj. En ĉi tiu numero ni renkontos la fotiston mem.
 - ☆ La gotenburga Ornitologia Asocio ĉiun jaŭdon faras ekskurson ien. La intereso estas granda kaj la pasintan jaŭdon 30 personoj partoprenis en 7,9 kilometra irado (=11 600 paŝoj) en Östad (en la komunumo de Alingsås). Rabobirdoj estis observitaj kaj regoloj estis aŭditaj – almenaŭ de la personoj en la "fronto". "La vosto" male longiĝis pro la logo de flavaj kantareloj.
 - ☆ Ĉe la varfo Stenpiren staris memoraĵo de la sveda elmigrado al Ameriko, la vitra boato "Precious Cargo". Iun tagon ĝi malaperis – ekhavis flugilojn? Per helpo de ŝtelistoj ĝi forflugis kaj neniam revenis.
 - ☆ Ĉu araneo povas esti ies amiko? Lenke Szász sciigos nin!
 - ☆ Soile Lingman, origine el Finnlando, rakontas pri sia infaneco dum la dua mondmilito kaj pri sia vojo al Esperanto.
 - ☆ Ĉu iu pensas ke vegetarismo estas nova fenomeno? Tute ne! Jam Platono pensis ke la homo ne devas manĝi aliajn estaĵojn.
 - ☆ Lasse Granat cerbumas ĉu oni eble turmentas herbojn, manĝante ilin. Kiu scias?
 - ☆ De la "Bulteneto", ni ricevis artikolon pri Julia Isbrücker, esperantista pioniro, kiu spertis du mondmilitojn.
 - ☆ Fartu bone, kaj pasigu multan tempon en la arbaro. Ankoraŭ troviĝas fungoj.

/Siv

Aŭtuna promeno en Hisingen en 2020. Andreas fotis.

Post la jarkunveno de la Esperanto-Societo de Gotenburgo en 2 oktobro

ni kolektiĝis ekster la skolta dometo en Gunnilse. Antaŭ la kunveno, Ingegerd kaj Lasse regalis nin per rusa supo. Povas esti tial ke ni faris tiom da "ruzaj decidoj" 😊

Entute venis 11 personoj malgraŭ la pluva vetero. Krome du personoj ĉeestis per telefono.

En la bildo Andreas, Erika, Ingegerd, Bo kaj Lasse kun la samea dometo en la fono.

/Siv

Urba Promeno konstruita de Ingegerd kaj Lasse

Det började med snålblåst på Stenpiren och slutade i infravärme ute vid Språkcaféet.

Komenciĝis per akra vento sur Stenpiren (la Ŝtona varfo) sed finiĝis per infraruĝa varmo ĉe la Lingva kafejo en la Esperanto-Placo.

Ingegerd kaj Lasse, ĉiam survoje al interesaj celoj.

Ingegerd och Lasse. Alltid på väg mot intressanta mål.

Du grandaj statuoj gardas la enirejon.

Två stora statyer vaktar ingången.

Lasse laŭtlegas esperante, por ke ni kaj preterpasantaj gotenburganoj aŭdu la lingvon.

Lasse läser högt på esperanto för att vi och förbipasserande göteborgare ska höra språket.

Nick estas la flagportanto hodiaŭ.

Nick är dagens flaggbärare.

Multaj monumentoj postulas proksiman rigardon.

Många monument fordrar att man ser dem på nära håll.

Ni konstatis ke Gotenburgo havas altaĵojn kaj deklivajn stratojn.

Vi konstaterade att Göteborg har höjder och branta backar.

La Carolus Rex Bastiono.

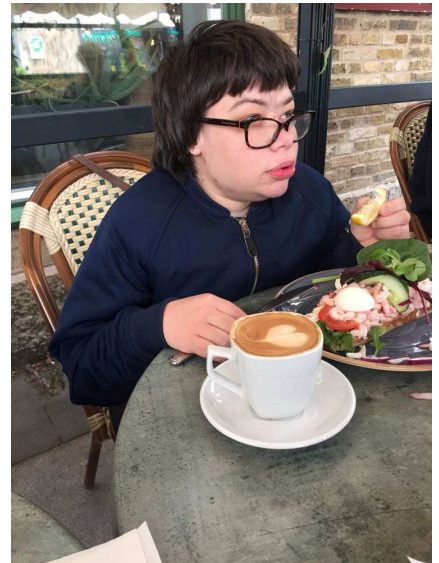
Ni ja nomas ĉi tiun etan konstruaĵon "kastelo". Iam ĝi estis la ĉaskastelo de la reĝino Kristina. Nun ĝi estas privata domo. Antaŭ kelkaj jaroj ĝi estis mojosa kafejo, kie ni ĝuis novbakitajn vaflojn.

Vi kallar ju denna lilla byggnad för ett slott. En gång var det drottning Kristinas jaktslott. Nu är det ett privat hus. För några år sedan var det ett mysigt café, där vi njöt av nybakade våfflor.

Nick sur la esperantostelo ĉe la Esperanto-placo. Li rigardas la Esperantohimnon, skribitan laŭlonge de malalta muro. Vespere kaj nokte la teksto estas lumigita.

Nick på esperantostjärnan vid Esperantoplatsen. Han tittar på Esperantohymnen, som är skriven längs med den låga muren. Texten är upplyst på kvällen och natten.

Christin kun koro sur la kafo!

Libere el Wikipedia: Esperantoplatsen ricevis sian nomon en 1954 laŭ iniciato de la urbaj Esperanto-kluboj. Ĝi situas en la regiono, kie la Laborista eduka unio kaj la Esperantomovado longe agadis.

En 2004 malfermiĝis la "lingva kafejo" ĉe

Esperantoplatsen, kie diskutoj en pluraj lingvoj estas kuraĝigitaj kaj diversaj semajnotagoj estas dediĉitaj al diversaj lingvoj. En 2008 oni inaŭguris la renovigitan placon, kiu ricevis dezajnon inspiritan de la Esperantoflago.

Dimanĉe la 19:an de septembro 2021 je 13:00 h. ĉe la monumento "Delaware" sur "Stenpiren"

La promeno temas pri la historio kaj kulturo de "Skeppsbron". Ni ankaŭ ricevas sugestojn pri artikoloj en Ora Ĵurnalo. La magazino troveblas sur la hejmpaĝo de la Gotenburga Esperantoklubo.

"Skeppsbron"

– en la koro de Gotenburgo!

La itinero:

"Delaware" – la kolonia revo...

En la rivero ekster "Stora Bommen" du ŝipoj, "Kalmar Nyckel" kaj "Fågel Grip", startis ekspedicion al Ameriko la 20:an de novembro 1637. La celo estis "Nova Svedio en Norda Ameriko". La inspiro venis de la nederlandanoj, kiujn la Gotenburgoj konfidis! Kial? Ili konstruis Gotenburgon kun ĝiaj kanaloj kaj intere la grandan zigzage

formitan urban remparon. Pro tio Gotenburgo havas la plej fortan nordan defendon. Kial ne fondi koloniojn kiel la nederlandanoj faris?

En septembro 1655 la lastaj koloniistoj rezignis pri "Nova Svedio en Delaware".

Legu pli en OĴ numero: 42.

La Granda doganejo aŭ "Stora Tullhuset"

Tullpackhuset, troligen från 1880-talet Foto: Göteborgs Stadsmuseum

La fluo de elmigrintoj pligrandiĝis dum la 19:a jarcento. La vojo inter la stacidomo kaj laŭ strato Sillgatan (Postgatan) kun siaj tenoj kaj danĝeroj malhelpis al multe da elmigrintoj veni al Ameriko. Ili eĉ ne atingis la doganejon.

Perdita vojaĝmono, drinkemo, varioloj, krimoj kaj mortado okazis en tiu tempo.

Hodiaŭ la domo funkcias kiel "Casino Cosmopol".

Legu pli en OĴ numero 33.

"Franska Tomten" aŭ La Franca Grundo

La Franca grundo estas la kvartalo "Skeppsbron–Kronhusgatan–Smedjegatan–Postgatan". En tiu kvartalo situas la unua hospitalo "Sahlgrenska". Poste la hospitalo fariĝis la Poŝtdomo kaj nun ĝi estas la domo de Transatlantic. Ĝi estas griza, kiel la ĉielo ofte montras sin en Gotenburgo. Antaŭe ankaŭ partoj de "Packhusplatsen" apartenis al La Franca grundo.

La ejo ricevis la nomon "Franska Tomten" kiam Svedio kaj Francio faris ŝanĝaferon pri la Franca grundo kaj la kolonio St. Barthélemy.

La ŝanĝafero estis farita de Gustavo la III:a en la jaro 1784 kiam li vizitis Francion kaj "disvastigis sian sunbrilon". Fine Svedio havis novan kolonion, St. Barthélemy. Anstataŭ Francio disponis la Francan grundon. Hodiaŭ troviĝas tie pluraj grandaj domoj, Herzia, Transatlantic, Hovrätten (apelacia kortumo) (Broströms) kaj Thamska.

Herzia troviĝas en kvartalo 21 Pulvodomo (kvarteret 21 Kruthuset).

La domo konstruiĝis por J.A. Herz & Co en jugenda stilo.

Dum jaroj en la 19:a jarcento li agis en Gotenburgo, kaj en la komunuma politiko, kaj kiel komercisto.

Jen bildo de Herzia:

Transatlantic troviĝas en "Packhusplatsen 3" en la kvartalo "Franca grundo". La domo unue estis oficejo por la "Ŝipposedanto AB Transatlantic".

La domo estis preta en 1944 kaj bele ornamita. La skulptaĵoj ĉe la muro super la enirejo estis faritaj de Fritz Bange kaj la skulptaĵoj ĉe la muro ĉe "Postgatan" estis faritaj de Wilhelm Henning.

La flagstango inter "Transatlantic" kaj "Hovrätten" estas skulptaĵo de Arvid Bryth farita en 1960. Ĝi ilustras la kolonian tempon.

Vidu la bildon sube:

Boataj vrakoj en la "malnova masthaveno"

Tri kelkcentjaraj vrakoj estis trovitaj de la arkeologoj en la masthaveno ĉe Kvarnberget.

La boatoj estis konstruitaj en la 17-a jarcento. Ĉe la fundo de la masthaveno ili finiĝis jam dum la unua parto de la 18a jarcento.

La helbruna boato estas rekonstruo de "Götavraket", kiu estis elfosita dum la ekzameno por la aŭtotunelo "Götatunneln" 2001.

Broströmshuset (Hovrätten) La iama domo memorigas pri la granda ŝipkonstrueja

periodo kaj la famaj ŝipvojaĝoj sur la maro al Ameriko. Hodiaŭ estas la afero pri krimoj kaj punoj.

Legu pli en OĴ numero 29, 30, 33, 37, 38, 39 kaj 40.

"Thamska Huset" La domo de Tham konstruiĝis en la jaro 1732. Estis la komercisto Volrath Tham kiu respondicis pri la konstruaĵo de la domo. Li estis fama persono en la urbo dum tiu tempo. En 1799 kiam Niklas Björnberg posedis la domon, tie estis la placo kie la Granda panbatalo okazis.

Sed hodiaŭ oni demandas sin ĉu iu kuraĝas preterpasi la du kruelajn gardostarantojn super la ŝtuparoj por eniri ...

Kämpebron aŭ "La Ponto de la batalantoj"

La ponto kunigas la nordan havenstraton kun la suda. La ponto estas ankaŭ unu el la plej oldaj pontoj en Gotenburgo. Pli frue situis tie skulptaĵoj, kiuj prezentis kvar batalantojn, Starkodder, Vitolf, Arngrim kaj Halfdan, faritaj de Hans Swandt el ligno. La jaro estis 1639.

La nuna ponto inaŭguriĝis en novembro 1925 kiam Arvid Fuhre faris la reliefojn.

Västra Hamngatan 1, monumento de Jonas Alströmer, "La terpoma reĝo"

La skulptaĵo inaŭguriĝis la 28:an de decembro 1925 kaj estis farita de la skulptisto John Börjesson. La universitata profesoro el Upsalo faris la inaŭguritan paroladon en kiu li akcentis Jonas Alströmer kiel la patron de la sveda industrio.

Legu pli en OĴ numero 41 kaj 42.

Tio estas konstruaĵo por la kvartalo Alströmer en la urba centro kaj ĝi situis ene de la ringfosaĵo. La domo estas kontorejo en kvin etaĝoj kaj preta en 1888 kiel banko. En 1938 oni faris grandajn laborojn en funkciisma stilo. La arĥitekto Nils Einar Eriksson respondecis pri tio.

Legu pli en OĴ numero 27 kaj frontpaĝo de 25.

Residenset aŭ la "palaco de Torstensson"

La pompa domo estis konstruita dum la jaroj 1648–1650 kaj tiam la grafo Lennart Torstensson posedis ĝin. Foje Karl X Gustavo loĝis en la domo inter du parlamentaj kunvenoj, 1658 kaj 1660.

Post 1657 la ŝtato posedis la domon kiu ankaŭ estas la plej olda loĝdomo en Gotenburgo.

Divenu kiu loĝas tie hodiaŭ aŭ almenaŭ havas apartamenton tie?

Mi pensas ke Anders Danielsson, la nuna guberniestro, pasigas tempon tie.

Reĝino Kristina havis ĉaspalacon proksime al "Hästebacken".

Ie en la proksimeco, la reĝo Gustavo II Adolfo decidis, montrante per sia montra fingro, kie la urbo situu...

La fabelo rakontas jam en 1648 ke la studento Petrus Andrae Prytz konstatis ke la reĝo estas sur "Stora Otterhällan". Birdo flugis kaj serĉis protekton ĉe la piedoj de la reĝo for de granda aglo. Gustavo II Adolfo pensis ke estas bona antaŭsigno kaj decidis la lokon.

"Tie ĉi la urbo situu!" – Ĉu la reĝo vere diris tion, kiu scias?

"Carolus Rex" – restaĵo de katastrofo!

Carolus Rex estas la plej bone konservita parto de la olda gotenburga fortikaĵo kiu reparaĝis antaŭ la jubileo 2021.

La ŝtona planko aperis por la gotenburga publiko dum la riparo. Vere granda neatendita profito.

Laŭ la interreta informo ni nun povas vidi la fortikaĵon interne. La laboro estis dokumentita por 3D-prezentaĵoj en la urba muzeo.

La laboro por Carolus Rex estas tre grava por la Gotenburĝanoj.

Kion la laboristoj trovis? Ili trovis

kanonkuglojn kaj inter tiuj ili trovis du kuglegojn kiuj funkciis kiel grenadoj.

Ili ankaŭ trovis monerojn, ceramikojn kaj butelojn.

Oĝ numero 41.

Al la lingva kafejo, antaŭen...!

Ingegerd kreis la promenon.

Boato ŝtelita ĉe La vojaĝcentro de Stenpiren, Gotenburgo

Båt stulen på "Stenpirens Resecentrum"

La vitra artaĵo "Precious Cargo" ("Altvalora Kargo") taksita je 600 000 SEK estis ŝtelita el la vojaĝcentro de Stenpiren en Gotenburgo la 22an de julio 2019.

Estas la kreaĵo de la artisto Bertil Vallien kaj ne estas la unua fojo, ke iu el liaj verkoj estas ŝtelita.

Glaskonstverket "Precious Cargo" värderat till 600 000 kronor har stulits från Stenpirens resecentrum i Göteborg den 22:a juli 2019.

Det är konstnären Bertil Valliens skapelse och det är inte första gången något av hans verk stulits. Den här gången finns det en övervakningsfilm som visar hur två maskerade personer ses bära iväg konstverket.

Ĉi-foje estas gvata filmo, kiu montras, kiel du maskloj vidiĝas forportante la artaĵon.

Oni devas supozi, ke estas du fortaj homoj, kiuj trenis ĉi tiun artaĵon, kiu ege ĝojigis multajn. Oni demandas sin, kiun ĉefseĝon de malluma grupo ĝi nun ornamas.

La verko havis unikajn elementojn kaj ne eblas esti rekrea, laŭ la artisto.

La granda fundamento restis longe post la ŝtelo. Malplena! Nun ĝi ankaŭ ne restas.

La artaĵo mem estis omaĝo al la komerco kaj ĝiaj farantoj. La ŝtelo estas vera "malalta akva marko" laŭ mi.

/Ingegerd Granat

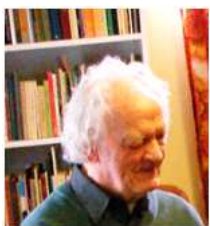
Man får anta att det är två starka personer som släpar iväg detta konstverk som varit till så stor glädje för många. Man undrar i vilken skum grupperings högsäte den nu pryder.

Verket hade unika inslag och går inte att återskapa har konstnären sagt.

Det stora fundamentet stod länge kvar efter stölden. Tomt! Nu står inte det heller kvar.

Själva konstverket var en hyllning till handeln och dess utövare. Stölden är ett riktigt "lågwatermärke" enligt mig.

/Ingegerd Granat

Till minne av Carl-Erik Ohlsson

Carl-Erik, en klart lysande stjärna på Esperanto-himlen!

AL-FAB-ET-O-FÖRLAGET var ju känt och ordet Fredsdata förknippades också med Carl-Erik.

Carl-Erik var känd som en stor skämtare. Det är en begåvning att ur en vanlig situation plocka ut det komiska.

Tyvärr glömmar man skämtet, när man ska skriva ner dem. De var ju så förknippade med

Carl-Erik – och det var många år sedan man hörde dem. Jag bad Gunnel Kock, en av Carl-Eriks tre döttrar att berätta något minne. Så här skriver hon:

” En berättelse som vi inte drog på minnesstunden utspelar sig på vårdcentralen, då pappa hade problem med övertryck i sitt

vänstra (blinda) öga och skulle träffa en läkare.

I receptionen frågar man om han har sitt sjukvårdskort med sig (minns faktiskt inte vad dom hette... man fick ettpräglat plastkort från vårdcentralen, som var väldigt viktigt att ha med sig på den tiden).

C-E som var irriterad pga smärta sade att han inte har kortet med sig.

Han får veta att de inte kan ta emot honom utan detta kort. C-E svarar "Det är väl för fanken inte kortet som behöver träffa en läkare!"

Ja, han fick ju träffa läkaren!

Vid ett annat tillfälle ringer C-E upp en läkare, som svarar med sitt efternamn: "Frisk".

C-E svarar: "Ja det får vi verkligen hoppas! Det skulle inte se bra ut annars".

Huset familjen bodde i, i Floda utanför Göteborg, var byggt år 1901, var falurött och hade namnet "Rödluvan" redan när vi flyttade in 1958.

När C-E svarade i telefonen, sade han alltid "Rödluvan" ibland följt av "Det är jag som är vargen!"

Tack, Gunnel för ditt bidrag! /Siv

Survoje al la memorkunveno de Carl-Erik Olsson en Billingeus, Skövde. Margareta

Andersson (maldekstre) kaj mi vizitis Birgitta Anevik (dekstre) en Lidköping.

Estas Birgitta kiu, inter aliaj, helpas nin forpreni lingvajn erarojn en Ora Ĵurnalo.

Billingeus

Göteborgs Esperantoförening är skyldig Carl-Erik ett stort tack!

Vi fick överta ett lager från Carl-Eriks förlag. Under kurser har vi använt en del av det materialet, främst lättlästa böcker skrivna av Sten Johansson men också om Ture Sventon i London. Då vi har haft utställningar har esperantoböcker om Pippi Långstrump och Plupp lockat många barn och vuxna.

Under en torgutställning försvann vår Pippi Långstrump-bok. Jag kan tänka mig att den unga boktjuven blev oerhört besviken då hen inte kunde läsa boken.

Vår ordförande i Göteborgs Esperantoförening, Ingegerd Granat, är också ordförande i Västsvenska Författarsällskapet. Vinterpennan är ett pris till unga, som skrivit intressanta uppsatser. Jag minns en gång före pandemin, då fanns förutom prispengar också ett par esperantoböcker ur Carl-Eriks förlag med i de många vinnarnas påsar. Ingegerd tog då chansen att berätta om esperanto för föräldrar, släktingar och vänner till vinnarna, som kom från olika kommuner i Västsverige.

Orden Fredsdata och Al-fab-et-o förekommer ibland i materialet. Vi har en del originaltext, som vi kan använda för att ev. trycka upp nya böcker, då de gamla tar slut.

Esperantobiblioteket i Stannum,
Gråbo – proksime al la limo de Gotenburgo.
Numera finns både dator och skrivare.

Välkommen på besök!

Skövdehörnan

Plupphörnan

Plej dekstre: Margareta Andersson
de la gotenburga esperanto-klubo.

Böcker, som stått i Göteborgs stadsbibliotek.

Barnhörnan

Du el la filinoj de Carl-Erik, Marianne kaj
Gunnel diskutas kun Torsten kaj Gunnar el la
Skövde Esperanto-klubo.

Dekstre: eksa lernanto de Carl-Erik.

Parencoj, geamikoj.

Ni lasu al **Gunnar Olsson** la lastan vorton:

Koran dankon al la filinoj de Carl-Erik, Marianne, Margareta kaj Gunnel pro la invito al la memorkunveno!!!

/Margareta kaj Siv el la Esperanto-Societo de Gotenburgo

Memorceremonio ĉe la skolta monumento en Slottsskogen por Jan Jarolimek, farita de membroj de la Skolta Muzeo

Jan havis multajn interesojn, i.a. esperanton. En 2007 la gotenburga Esperanta Sabata Grupo ricevis kontakton kun grupo en Saintes, en la sudokcidenta parto de Francio. Ni ja unue prezentis nin. Jen la prezento de Jan:

Jan skribis en 2007:

Mi interesiĝis pri E-o jam dum la 60aj jaroj kiam mi vivis en Prago, kiu estas mia naskiĝurbo. En la jaro 1969 kiam mi somere travivis 2 mirindajn monatojn en Londono kiel 17-jara skolto, mi kontaktis Britan Esperantistan Asocion, kiu tiam havis propran domon tie.

Sed mi devas diri ke tiam mi estis vere nur sur "Bonan tagon-nivelo". Mi parolis ĉefe angle kun la esperantistoj tie.

Pro diversaj kialoj mi bedaŭrinde (kaj stulte) forgesis pri Esperanto pli poste.

Pasintjare (denove pro diversaj kaj komplikaj kialoj), kaj nun en Svedio kiu iĝis mia nova loĝlando, mia intereso pri E-o revekigis. Mi pruntis kelkajn Esperanto-lernolibrojn el la urbobiblioteko, kaj ĉi-foje lernis la lingvon. Sed mi konsideras min esti ankoraŭ komencanto kaj mi tre volonte partoprenas la kunvenojn de nia "Sabata Grupo".

Anita Dagmarsdotter, Margareta Andersson och jag berättade våra minnen av Jan.

Ni rakontis memorojn de Jan.

De la Skolta Societo iu legis belajn poemojn. Från Scoutföreningen läste någon vackra dikter.

Jan skrev 2007:

Jag blev intresserad av Esperanto redan på 60-talet då jag bodde i Prag, som är min födelsestad. År 1969, då jag på sommaren upplevde två underbara månader i London som 17-årig scout, tog jag kontakt med Brita Esperantista Asocio, som då hade ett eget hus där.

Men jag måste säga, att jag då verkligen bara var på "God-dag-nivån". Jag talade i huvudsak engelska med esperantisterna där.

Av olika orsaker glömde jag tyvärr (dumt nog) min Esperanto efteråt.

Förra året hände det (av olika komplicerade orsaker) nu i Sverige, som blivit mitt nya hemland, att mitt intresse för esperanto väcktes på nytt. Jag lånade några esperanto-läroböcker från Stadsbiblioteket, och den här gången lärde jag mig språket. Men jag anser mig fortfarande vara nybörjare och mycket gärna deltar jag i sammankommaterna i vår Lördagsgrupp.

Oni regalis nin per kafo, bulkoj kaj kukoj.
Man bjöd oss på kaffe, bullar och kakor.

/Siv

La prezidanto de la Skolta Muzeo sidas en la mezo kun flava jako kaj la sekretario, Per-Eric, kun kiu ni havis la unuan kontakton sidas plej dekstre.

Scoutmonumentet i Göteborg, Slottsskogen

Monumentets historia

Monumentet byggdes och invigdes 1959. Det kallas även Ebbe Lieberathsmonumentet för det restes till minne av just Ebbe Lieberath

som var grundare av den svenska scoutrörelsen. Det var då 50 år sedan starten.

Runt stenen har genom åren många scoutkårer och distrikt från alla scoutförbund lagt ner en sten med namn på kåren eller

distriktet och i vissa fall kårens eget märke. Stenarna är fastmurade runt den stora stenen som enligt vissa uppgifter väger ett halvt ton. Nu finns cirka 250 stenar på plats från hela landet och även någon från ett grannland. Den senast nerlagda är från Lysetrands scoutkår och den lades ner vid en

ceremoni i november 2019 där två scouter hedrades särskilt, Anna-Lisa Norrman och Bertil Jansson. Båda har varit aktiva i Lysetrands Scoutkår och även i Scoutmuseet Göteborg för att nämna några sammanhang.

/Siv

Minnesstund för Jan Jarolimek 1952–2021

Måndagen den 27 september 2021

Per-Eric Sellmans tal:

Idag har vi samlats några stycken kring minnet av en gemensam vän, Jan Jarolimek. Varför just här? Jo närmre än så här kommer vi nog inte symbolen för Scoutrörelsens ursprung i Sverige än att just samlas vid själva Ebbe Lieberathsmonumentet rest 1959 till 50-års minnet av den första scoutpatrullen startad av Ebbe Lieberath här i Göteborg.

Jan började kanske sin scoutbana vid just den tiden hemma i huvudstaden Prag i dåvarande Tjeckoslovakien. När Jan nu gick bort var han en av våra suppleanter i styrelsen för Föreningen Scoutmuseet Göteborg. Vår förening är i samverkan med Göteborgs Stad ansvarig för skötseln av detta monument, således var också en del i det ansvaret Jans. Ett antal gånger har vi varit här och inte minst har Jan legat på knä med en rotborste och putsat på och mellan alla dessa minnesstenar som ca 250 olika scoutorganisationer lagt ner här under de dryga 60 år som gått sedan monumentet restes.

Jag tror Jan skulle varit mycket stolt om han vetat att vi samlats just här idag och att han en sista gång får vara med. Kanske vet han det, kanske känner han det, men det blir i så fall ett svar vi inte hörbart kan få. Det finns säkert mycket att säga om Jan och alla vi som är här har säkert olika bilder av honom.

Själv kände jag inte Jan före 2014, för det var då jag började engagera mig mer påtagligt i vår museiförening. Så det var först då som jag medvetet träffade Jan. Många av oss andra tillhör utöver medlemskapet i vårt museum olika lokala scoutkårer eller andra scoutorganisationer, men i scoutsammanhang tillhörde Jan odelat endast vårt scoutmuseum. Så det kändes som det blev en av antagligen få fasta punkter i Jans liv under senare år.

Nu sa jag precis att Jan och jag träffades första gången 2014. Men utan att då veta om det, hade våra vägar korsats redan 1969. Så kanske har vi sett varandra redan då, men om så inte var fallet, har vi i varje fall varit på exakt samma ställe den 18 juli 1969. Platsen var B-P House i London (P-B står för Robert Baden-Povel scoutrörelsens grundare). B-P House är ett scoutcenter tillika hotell/vandrarhem.

Då 17-årige Jan var under samma tid ute med en scoutkompis från sin kår hemma i Prag på "scoutluff" i Europa och bl.a. gick vägen förbi London och B-P House.

Någon dag tidigare hade en scoutgrupp från Göteborg anlänt London med 26 scouter och 5 ledare där jag råkade vara en av dessa ledare. Vi skulle ursprungligen varit 30 deltagare i vår grupp, men i 11:e timmens 59

minut dök det upp en till som ville åka med och allt enligt scoutpraxis försökte jag lösa det. Det jobbigaste var att få till en extra plats på just B-P House, det var i princip fullt, men det fick bli en extra bädd. Så när Jan och hans kompis som inte var förbokade dök upp på B-P House fanns det ingen möjlighet att få plats för dom också. Det var "smockfullt", Jan och hans kompis fick i receptionen reda på att det var en scoutgrupp från Sverige och Göteborg som hade tagit sista platsen + 1.

Jan och hans kompis blev därför hänvisade till YMCA:s (KFUM:s) ungdomshotell i London. Jan och kompiserna spenderade 1–2 nätter där, sedan drog dessa vidare till ett annat scoutcenter Gilwell Park som ligger i Epping Forest ca 3 mil norr om London.

Att allt detta hade hänt kom i dagen så sent som för drygt ett par år sedan, 2018 tror jag. Jan och jag satt och snackade efter ett av våra styrelsemöten på museet. Jan hade med sig ett par scoutsouvenirer till det mötet som han avsåg lämna museet, dessa souvenirer kom från just B-P House. Då blev det att vi delade våra gemensamma upplevelser från B-P House. Att vi förstod att det rörde sig om samma tidpunkt berodde på månlandningen 1969. Vi Göteborgsscouter såg landningen på B-P House på en "urdålig" liten svart/vit TV som hängde uppe i taket i hotellfoajén. Jan och hans kompis såg landningen på Gilwell Park, vi snackade inte om den TVn:s kvalitet men jag får hoppas den var betydligt bättre.

Hur hade Jan det idag? Han var nog mycket ensam, jag undrar om han hade några "tajta" kompisar, vi har inte sett några tecken på det när vi gått igenom hans ägodelar. Han åkte ofta hem till Prag så där hade han kanske kompisar? Vi vet också att Jan har en bror hemma i Prag, men denne bror vill inte ha ett dugg med Jan och hans bortgång att göra.

Mycket TRÅKIGT! Inför idag var jag tvungen att försöka hitta vad som kan ha legat Jan särskilt varmt om hjärtat? Hur gör man det?

Jo, vi hade hittat Jans plånbok, och förutom några kontanter låg där också, som säkert för många av oss övriga, alla dessa plastkort av olika slag, bankkort, apotekskort, ICA-kort mm.

Men där låg 3 udda saker som säkert säger en del av vad som var av stor betydelse för Jan.

1. Ett troligt besökskort utställt på Jan Jarolimek från Svedio till den 92-a internationella Esperantokongressen i Yokohama 4–11 augusti 2007.

2. Ett inplastat kort i kreditkortsformat, på ena sidan kan man läsa scoutlagen och på andra sidan vårt scoutlöfte.

3. Jag avslutar dessa mina minnesord med det sista udda budskapet som är i form av en urklippt dikt ur en tidskrift. Dikten är skriven av en av våra största författare/diktare i Sverige med en inledande förhoppning av en okänd skrivare. Allt tycker jag passar mycket väl in på Jan.

Jag börjar: "Jag hoppas att er sommar varit skön och givande. Min sommar passar mycket väl in i Karin Boyes dikt."

I rörelse

Den mätta dagen, den är aldrig störst.
Den bästa dagen är en dag av törst.

Nog finns det mål och mening i vår färd –
men det är vägen, som är mödan värd.

Det bästa målet är en nattlång rast,
där elden tänds och brödet bryts i hast.

På ställen, där man sover blott en gång,
blir sömnen trygg och drömmen full av sång.

Bryt upp, bryt upp! Den nya dagen gryr.
Oändligt är vårt stora äventyr.

Karin Boye

På scoutmuseets vägnar och mina egna, är min förhoppning att du Jan är nöjd med vår

insats här idag. Vila i frid! Och förlåt för att jag tog sista platsen på B-P House.

Per-Eric, Scoutvän o sekreterare i Föreningen Scoutmuseet Göteborg

Om någon undrar över symbolen med stenar i en cirkel och en sten i mitten så är det ett avslutande spårtecken vid t.ex. ett naturspår som betyder att spåret är slut och man uppmanas vända hem. Det är mycket vanligt för scouter att använda just i sådana här sammanhang. /Per-Eric

GOF, La Ornitologia Asocio de Gotenburgo, aranĝis 6-kilometran birdekskurson la 30-an de septembro en la arbaroj de Alingsås

Barbro Andreasson gvidis nin.

La vojetoj parte iris laŭlonge de la lago Mjörn, parte tra arbaroj kaj foje ĉe vastaj kampoj.

La atendataj lagobirdoj ne aperigis, sed oni aŭdis regolojn kaj vidis buteon, falkon kaj kelkajn kantbirdojn.

Se oni trovas kantarelojn, oni forgesas ke temas pri birdo-ekskurso kaj tute ne pri fungo-ekskurso

30 personoj venis. La aŭtojn ni parkis ĉe nobelbieno "Östads Säteri", posedata de prafiloj de Jonas Alströmer, la "reĝo de terpomoj" (en Ora Ĵurnalo numero 42).

/Siv

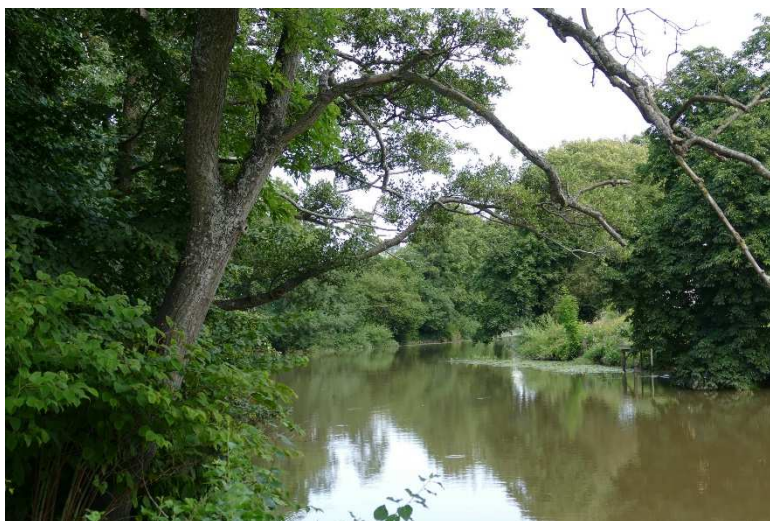

La amazonrivero en Ängelholm

Amazonfloden i Ängelholm

Iun belan tagon en aŭgusto, mi promenis laŭ la rivero Rönne, ankaŭ nomata Amazon-rivero. Ĉi tie vi renkontas promenantojn kun infanĉaro, puŝĉareto, hundo aŭ en kompanio. Arboj de diversaj specioj kun nomŝildoj kreskas laŭ la strandoj, ekz. dolĉa kaŝtano.

Sur la rivero, homoj venas pagajante kun aŭ sen fiŝkaptiloj. Preter Rönnevik, kie mi vidis mandarenan anason en eklipsa kostumo, troviĝas la arbaro Pytteskogen.

Dum la reveno estis konvene sidi en terasa restoracio kaj rigardi super la Amazonrivero ĉe bona lunĉo.

Jan Hellström (teksto kaj fotoj)

En vacker dag i augusti tog jag en promenad längs Rönne å, även kallad Amazonfloden. Här möter man flanörer med barnvagn, rullator, hund eller i sällskap. Träd av olika arter med namnskyltar växer längs stränderna, t.ex. äkta kastanj.

På ån kommer personer paddlande med eller utan fiskespön. Bortom Rönnevik, där jag fick se en mandarinand i eklipsdräkt, ligger Pytteskogen.

På vägen tillbaka passade det bra att sätta sig på en terrassrestaurang och blicka ut över Amazonfloden till en god lunch.

Jan Hellström (text och foton)

Rabobirdo kaj aliaj birdoj

Ĉiuj fotoj estas faritaj de **Renate Säfström**

Pezaj malhelaj nuboj kaj freŝa nordorienta vento!

Malsata, maljuna tre impona maraglo ŝvebas super ŝaŭmigita Balta Maro kun blankaj bordondoj laŭlonge de la horizonto.

Tunga mörka moln och frisk nordostlig vind!

En hungrig äldre, så mäktig havsörn seglar över ett uppvispat Östersjön med vita bränningar längs horisonten.

La eta merĝo firme staras, malgraŭ la flirtanta plumaro kaj havas imponan kontrolon, kaj por si mem, kaj por la sekureco de siaj gefratoj.

La dangeroj multas por eta merĝo...

Den unga lilla skraken står stadigt trots fladdrande fjäderdräkt och har imponerande koll, både för sin egen skull och sina syskons.

Farorna är många för en liten skrake...

Renate Säfström

Renkonto kun la fotisto Renate Säfström

La familio Granat kaj mi iris al Kungsbacka (sude de Gotenburgo) por renkonti Renate.

Ingegerd fotis ŝin en la enirejo de la kulturdomo "Fyren" (La lumturo).

Ŝi partoprenis en ekspozicio en la kulturdomo.

Ĉar la patro de Renate estis fotisto ŝi tre frue interesiĝis pri fotado kaj aparte pri naturfotado.

Renate kaj Christin staras apud la foto "Blå Jungfrun" (blua fraŭlino), insuleto ekster Smolando. La bildo ne estas tre klara (farita per mia poŝtelefono – pardonon, Renate!)

La bildo montras birdojn, flugantajn super la insulo Blå Jungfrun en strikta ordo.

/Siv

La araneo

de Lenke Szász

En la domo iam estis familio: edzo, edzino, infanoj. Vivo...

La infanoj kreskis, kaj forlasis la domon. Restis la edzo kaj edzino. La jaroj pasis, la tempo pasis nehaltigeble.

Sekvis la edzo, ankaŭ li forlasis la domon – en ĉerko.

La edzino pluvis sola en la domo.

Iutage ŝi estis en la kuirejo, pretigis tagmanĝon. Apude estis malnova kruĉo. Kiam ŝi aĉetis ĝin, la familio ankoraŭ estis kune. La edzo kaj ŝi estis junaj, la infanoj estis ne pli ol dekjaraj. Ili feris, kaj dum promenado en la feriloko ekvidis maljunulon, kiu vendis memfaritajn ceramikaĵojn. Li estis simpatia maljunulo, alinacia ol ili, kaj liaj varoj estis malmultekostaj. La edzino tuj aĉetis kelkajn, inter aliaj ĉi tiun kruĉon. Ŝi ŝatis tiun kruĉon kun modesta ornamaĵo, ne buntkolora, kaj la kruĉo memorigis al ŝi la tempon, kiam la familio estis kompleta.

La jaroj pasis, ŝi maljuniĝis.

Foje ŝi ekvidis en la kruĉo araneaĵon de eta araneo. Vivulo! Iu krom ŝi vivas en la domo. La eta araneo ne estis timiga. Fojfoje ĝi

ekaperis, alifoj ĝi restis en la kaŝejo de la kruĉo. Mi ne plu estas sola, sentis la maljunulino, iu vivas apud mi, kaj ne forigis la kompatindan vivulon. Kiel facile estus forigi, mortigi ĝin. Sed kial?

Kiam ŝi agadis en la kuirejo kaj ekaperis la araneeto, ŝi ridetis – havas kunvivanton. Malofte ŝi havas vizitanton. Plej ofte temas pri la elektristo, kiu kontrolas en la antaŭĉambro la mezurilon de la konsumita elektro. Aŭ venas la juna najbarino, kiu kolektas la monon por la konsumita akvo en la kuirejo kaj la banejo. Malofte iu ajn eniras en la domon de la maljunulino.

Sed nun ŝi aŭdas frapetojn ĉe la pordo de la antaŭĉambro. Ŝi iras por malŝlosi la pordon. De kiam ŝi vivas sole, ŝi ĉiam ŝlosas la enirpordon. Kiu estas?

Iama koleginino. Kia surprizo! "Tuj mi kuiras kafon, bonvolu eniri en la salonon" – ŝi diris ĝojmiene al la vizitantino.

– Lasu, mi nur alvenis por vidi vin, mi estis ĉe la najbarino – kudristino, kaj venis al mi la penso, ke mi ne vidas vin de longa tempo. Ĉu vi bonfartas?

– Venu en la ĉambron, mi tuj kuiros kafon kaj ni babildos, – proponis ĝoje la maljunulino.

– Ne ĝenu vin, mi povas atendi ĉi tie, – ŝi respondis, kaj ĉirkaŭrigardadis.

La maljunulino hontis, ja la loĝejo estas sufiĉe malzorgita. La koleginino ĉiam estis tre pedanta, ŝi eĉ klaĉetis pri aliaj, malpli zorgemaj virinoj.

Dum rigardado, ŝi ekvidis la kruĉon kun fremda ornamaĵo, kaj ekprenis ĝin por rigardi pli proksime. La maljunulino rigardis la baldaŭ boliĝontan kafon.

– Ho ve! Araneo! – ŝi ekaŭdis la ŝriketon de la vizitantino kaj rompiĝon de la kruĉo sur la kahela planko.

– Ho, pardonu min! Mi faris al vi damaĝon! Mi donos al vi alian kruĉon, mi havas plurajn hejme. En via kruĉo mi ekvidis araneon, imagu. Mi ektimis, kaj faligis el la mano la kruĉon. Mi donos al vi alian.

– Ne necese, lasu, – respondis la maljunulino palmiense. – Ne necesas.

– Pardonu min! Vi pravas – tiajn malnovajn fatrasojn niaj gefiloj forĵetos, kiam ili heredos la domon...

La kafo kuirigis, ili eniris en la ĉambron. La vizitantino plu babildis. Dume ŝi rimarkis, ke ĉio estas malnova, eluzita.

La kafo de la dommastrino restis netuŝita kaj ŝi senvorta.

Nordia kunlaboro inter esperantistoj dum la 2-a Mondmilito

Soile Lingman rakontas:

Mia patro estis esperantisto en Turku, Finnlando, jam komence de la 30-aj jaroj. Li korespondis kun esperantistoj en Svedio, Norvegio kaj Germanio.

Kiam la Vintra milito komenciĝis aŭtune 1939 mia fratino kaj mi estis 7 kaj 3 jaraĝaj.

En januaro 1940 mia fratino Orvokki estis sendita kiel militinfano al Norvegio. La esperantofamilio de Arno Hallgren bonkore invitis ŝin loĝi ĉe ili en Drammen. Tamen, jam en marto 1940 la germanoj invadis Norvegon kaj la finnaj infanoj devis rapide reveni hejmen al Finnlando.

Mia fratino havis bonajn memorojn pri tiu mallonga restado en esperantista familio.

En junio 1941 ni ambaŭ fratinoj estis sendataj kiel militinfanoj al Svedio. Ni estis du inter

*Soile, fratino Orvokki kaj patrino Katri, somere 1938.
Ankoraŭ estis paco en la lando.*

70 000 finnaj militinfanoj en Svedio. Ni loĝis kvin jarojn ĉe kamparanaj familioj en Halland. Aŭtune 1946 ni revenis al nia familio en Finnlando forgesinte la finnan lingvon. Tiam

mi estis 10-jara kaj fratino 14. Por mi oni trovis lokon en svedlingva lernejo. Mia fratino devis pasigi du jarojn en finnlingva faklernejo ĉar dum la unua jaro ŝi ne komprenis la finnan lingvon.

Somere 1949 mi estis invitita gastigi ĉe mia militempa familio en Halland. Mi flugis de Turku al Stockholm kie esperantofamilio de Kurt Bergcrantz akceptis min kaj kondukis min al la stacidomo la sekvan tagon. En Gotenburgo min akceptis alia esperantoamiko de mia patro, Oskar Svantesson. Li helpis min ŝanĝi la trajnon en Gotenburgo. Feliĉe mi atingis Varberg kaj saltis el la trajno en lasta minuto. Tie min akceptis filo de mia gastfamilio. Mi pasigis la someron en tiu familio kaj revenis hejmen aŭtune por daŭrigi mian lernejon. Tiam mia fratino jam loĝis en Gotenburgo kaj laboris en instruista familio. Ili estis kolegoj de Oskar Svantesson, korespondamiko de nia patro.

En januaro 1951 mi kune kun miaj gepatroj translokiĝis de Finnlando al Älvängen, norde de Gotenburgo en okcidenta Svedio. Tie ni ricevis laboron kaj loĝejon.

Somere 1952 mi biciklis kun mia patro al Drammen en Norvegio por viziti la familion de Arno Hallgren. Ankaŭ lia frato Dagfinn estis esperantisto. Dum tuta semajno mi aŭdis ilin paroli esperanton kaj mi nenion komprenis. Tiam mi decidis eklerni esperanton, kaj tion mi neniam pentis.

Mi povas aldoni ke mi en jaro 1959 vizitis la germanan familion Vogel. Ili estis korespondamiko de mia patro komence de la 30-aj jaroj. Nur la patrino Linda kaj filo Harald loĝis en la tute ruinigita urbo Dresden. La patro malaperis en la mondmilito. Dum la sekvaj jardekoj mi ne havis kontakton kun la familio Vogel. Sed antaŭ kvin jaroj, post la UK en Nitra, mi denove vizitis en Dresden. Mi estis gastigita de Harald Vogel kaj lia edzino. Ili tre bone regalis min kaj por mi estis granda ĝojo ekvidi kiel belan malnovan urbon oni rekonstruis en Dresden.

Mi spertis bonkoran kaj amikan akcepton de ĉiuj esperantofamilioj, korespondamiko de mia patro.

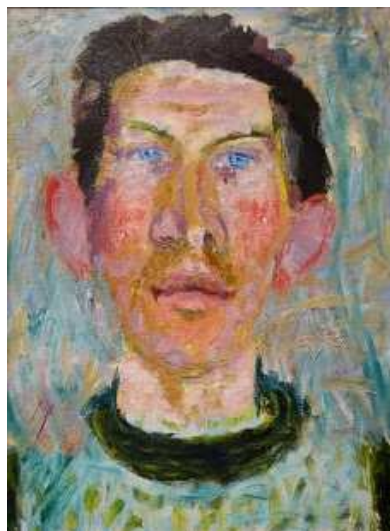
Estis vere valora donaco, la lingvo Esperanto, kiun mi ricevis de mia kara patro A H Tähtinen. /Soile

Soile och Orvokki 1991 inför det första mötet med Krigsbarnsföreningen i Halland, senare Väst kustföreningen Finska Krigsbarn.

Göteborgskoloristerna 2

de Ingegerd

Ragnar Gösta Leopold Sandberg – 1902–1972

Ragnar Sandberg estis unu el la kvar koloristoj, kiu donis la tonon. Li estis lernanto ĉe la fama artpedagogo Tor Bjurström ĉe la artlernejo Valands Konstskola en Gotenburgo

La kolorefekto, la farbo, estis tio, kio karakterizis la artaĵojn kaj kunigis la Gotenburgajn koloristojn.

En la antaŭa numero de Ora Ĵurnalo ni konatiĝis kun Åke Göransson kaj en la du venontaj numeroj venos Ivan Ivarsson kaj Inge Schiöler kaj ja sentas bone brakumi la aŭtunon per kolorflamaj bildoj.

Ragnar Sandberg estis filo de la komercisto August Sandberg kaj lia edzino Johanna Schagerholm. Ili havis ĉiovendejon en Stenungsund.

Sian grandan renomon kiel artiston li faris per solula ekspozicio en la Sved-Franca Artgalerio 1939 kaj en la Matthiesen-Gallery en Londono, kiuj estis sekvantaj per ekspozicio en la Artgalerio en Gotenburgo 1941.

Post promocio al profesoro pri desegnado en 1947 kaj pri pentrado en 1949 ĉe la Reĝa Arta Altlernejo, li translokiĝis al Stokholmo.

Ragnar Sandberg estis la intelekta kaj ironia pentristo de la grupo kaj li uzis la grizan kaj

Ragnar Sandberg var en av de fyra tongivande koloristerna som varit elev hos den kände konstpedagogen Tor Bjurström på Valands Konstskola i Göteborg.

Koloriten, färgen var det som karakteriserade konstverken och förenade Göteborgskoloristerna.

I förra numret av Ora Ĵurnalo bekantade vi oss med Åke Göransson och i de två kommande numren kommer Ivan Ivarsson och Inge Schiöler och det känns väl gott att omfamna hösten med innerligt färg-sprakande bilder.

Ragnar Sandberg var son till köpmannen August Sandberg och hans maka Johanna Schagerholm. De drev en diversehandel i Stenungsund.

Sitt stora genombrott som konstnär gjorde han i en separatutställning på Svensk-Franska Konstgalleriet 1939 och Matthiesen Gallery i London vilken följdes upp med en utställning på Konstgalleriet i Göteborg 1941.

Efter att ha blivit utnämnd till professor i teckning 1947 och i måleri 1949 vid Kungliga Konsthögskolan flyttade han till Stockholm.

Ragnar Sandberg var den intellektuelle och ironiske målaren i gruppen och han använde

nigran spektron pli ol la aliaj. Lia arto konsistas el priskribo de pejzaĝoj de la Okcidenta marbordo kaj Skanio, urbobildoj, figuroj kaj observadoj de la realo.

Ragnar Sandberg ankaŭ estis verkisto kaj skribis kelkajn librojn. Li ankaŭ estis literatoro en "Paletten" (la Paletro) kaj "Konstrevy" (Artrevuo).

Volonte faru viziton al la Artmuzeo en Gotenburgo, kiu enhavas pentraĵojn de la kolorflama kaj vivoplene brila arto!

/Ingegerd

den grå och svarta färgskalan mer än de andra. Hans konst består av landskapsskildringar från Västkusten och Skåne, stadsbilder, figurer och verklighetsiakttagelser.

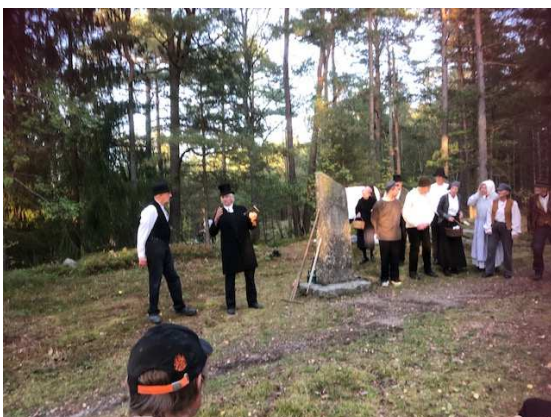
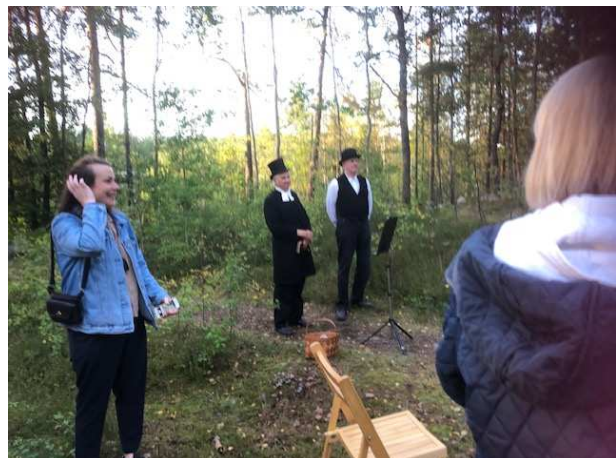
Ragnar Sandberg var också författare och har skrivit ett par böcker. Han var också skriftställare i "Paletten" och "Konstrevy".

Titta gärna in på Konstmuseet i Göteborg som har tavlor av Göteborgskoloristernas färgsprakande och livfullt strålande konst.

/Ingegerd

Regiona popola teatro en Gråbo 13 septembro

Bygdespel i Gråbo 13 septembro

En tre agrabla vespero kun suno kaj neniŭ vento ni ĝuis teatron ĉe la ĥolera tombejo en Gråbo.

Sur la bildoj nur videblas la aktoroj, sed la publiko, kiu estis sufiĉe granda troviĝis

malantaŭ seĝoj, kiuj estis limo de la scenejo. Fakte eĉ ne unu Gråboano estis enterigita sur la tombejo. La ĥolero haltis 3 km antaŭ la vilaĝo. Dum unu parto de la teatro estis granda dramatikio. Virino kuŝis en ĉerko kaj la

pastro kaj lia kunhelpanto faris ceremonion, kiam la virino subite movis sin. Miraklo estis okazinta!

Irene Johansson, de la regiona folkloro societo, skribis la manuskripton, reĝisoris, rakontis

kaj ludis la fluton. Unu sola persono kun ideoj povas ĝuigi centojn da homoj. Ĝiaj teatraĵoj temas pri la loka historio. Tamen ŝi ja havis multajn helpantojn, inter alie Magnus de la esperanto-klubo, kiu aktoris kiel la helpanto de la pastro. /Siv

Magiaj ciferoj

Roger Nilsson cerbumas pri la primoj 3 kaj 7

Tri kaj sep, magiaj nombroj en la historio kaj en fabeloj.

La numero sep ĉiam estas konsiderata magia, ekzemple: La sep maroj, la sep semajnotagoj, dormantoj ĝis la sepa horo, sep specoj de kukoj, Neĝulino kaj la sep nanoj, sep-mejlaj botoj k.t.p.

En la Korano oni parolas pri la sep ecoj de Dio: perfekteco, graco, justeco, majesto, sendependeco, gloro kaj beleco.

Unu el la kialoj kial sep estis konsiderata magia estas la stela ĉielo, kiu historie estis tre signifa.

En la antikva epoko oni supozis, ke la pozicio de la ĉielaj korpoj gravas por ĉio, kio okazis sur la tero. Ili provis ekscii pri estontaj eventoj, kiuj gravos por siaj propraj vivoj kaj por estontaj eventoj sur la tero.

La origino de la septaga semajno laŭdire estas de la sumeranoj kiuj vivis en Mezopotamio 4000–2000 a.K. kiam la babilonanoj ekregis. (Oni diras, ke tiutempe, ĉirkaŭ 2000 a.K, Abraham elmigris el la urbo Ur.)

La pozicio de la sep regule moviĝantaj objektoj videblaj sur la ĉielo estis interpretita, kaj en la Romia Imperio la ĉielaj korpoj staris kiel simboloj de la sep tagoj: la Suno, la Luno, Marso, Merkuro, Jupitero, Venuso, Saturno.

Se foje alia ĉiela korpo aperis, ekz. kometoj, la ordo estis ĝenita kaj ĝi estis interpretata kiel iu maltrankviliga, kaj ke katastrofoj estis baldaŭaj.

Tre och sju, magiska tal i historien och i sagorna.

Talet sju har alltid ansett magiskt, t.ex: De sju haven, de sju veckodagarna, sjuovare, sju sorters kakor, Snövit och de sju dvärgarna, sjumilastövlar mm.

I koranen talar man om Guds sju egenskaper: fullkomlighet, nåd, rättvisa, majestät, oberoende, härlighet och skönhet.

En av orsakerna till att sju har betraktats som magiskt är stjärnhimlen, som historiskt var mycket betydelsefull.

I antiken antog man att himlakropparnas läge hade betydelse för allt som skedde på jorden. Man försökte utröna kommande händelser som var viktiga för ens eget liv och för kommande händelser på jorden.

Ursprunget till sjudagarsveckan lär vara från sumererna som levde i Mesopotamien 4000–2000 fvt då Babylonierna tog över makten. (Det lär vara vid den tiden, ungefär 2000 fvt, som Abraham emigrerade från staden Ur.)

Man tolkade läget hos de sju på himlen regelbundet synliga rörliga objekten och i Romerska riket fick himlakropparna stå som symboler för de sju dagarna: Solen, Månen, Mars, Merkurius, Jupiter, Venus, Saturnus. Dök det tillfälligtvis upp ytterligare någon himlakropp, som kometer, stördes ordningen och man tolkade det som oroligheter och att katastrofer var i antågande.

Pluraj provoj estis faritaj devojĝi de la 7-taga semajno, sed neniu provo estis aparte longeviva.

Post la Franca Revolucio en 1789, dek-taga semajno estis enkondukita, sed tio eksuziĝis ĉar la rezisto fariĝis tro granda.

Alia kuriozaĵo estas, ke la Granda Duklando Litovio enkondukis naŭ-tagan semajnon en la 14-a jarcento.

En Sovetunio oni uzis kvintagan semajnon en 1929 kaj sestagan semajnon en 1932, sed en 1940 ili revenis al septaga semajno.

Diversaj provoj ankaŭ estis kreitaj por krei kalendaron kun egala nombro da semajnoj en ĉiu monato, sed sen povi efektiviĝi ĉi tion konvinke.

Alia magia numero estas tri, ekz. La tri saĝuloj, La Rakontoj de Goldilock – la goldhara knabino – kaj la tri ursoj kaj la Granda malbona lupoj kaj la tri porketoj, kaj en multaj rakontoj estas tri deziroj plenumotaj.

Estas ankaŭ kutime havi tri gajnintojn en konkursoj, kiel pri la olimpikoj: oro, arĝento kaj bronzo. (La kartludo "21" = 3×7.)

Kaj kiom multaj estas ĉiuj bonaj aferoj?

/Roger

Flera försök har gjorts att frångå 7-dagarsveckan, men inget försök har blivit särskilt långlivat.

Efter franska revolutionen 1789 infördes en tiodagars vecka, men denna togs ur bruk då motståndet blev alltför stort.

En annan kuriositet är att storfurstendömet Litauen införde en niodagars vecka på 1300-talet.

I Sovjetunionen användes en femdagars-vecka 1929 och en sexdagarsvecka 1932, men 1940 återgick man till sjudagarsvecka. Olika försök har också gjorts med att skapa en kalender med jämnt antal veckor i varje månad, dock utan att man kunnat genomföra detta på ett övertygande sätt.

Ett annat magiskt tal är tre, t.ex. De tre vise männen, sagorna om Guldlock och de tre björnarna och Stora stygga vargen och de tre små grisarna och dessutom finns det i många sagor tre önskningar som ska uppfyllas.

Det brukar också i tävlingar, som OS t.ex. vara tre pristagare: guld, silver och brons. (Kortspelet "21" = 3×7.)

Och hur många är alla goda ting?

/Roger

La ĉaso pri alkoj – Älgjakten

el la paĝo de Johan Eklund en Facebook

"Hodiaŭ mi estas la unua en la embuskejo kaj vidos ĉu mi povus kapti iun frenezan ĉasiston." La Reĝo de la Arbaro.

"Idag är jag före på passet och skall se om jag kan fånga någon knäpp jägare." Skogens konung.

Estas regulita kiom da viralkoj, alkinjoj kaj alkidoj ĉiu ĉasteamo rajtas mortpafi. La nombro de alkoj dependas de antaŭa inventarado. – Ĉiu gubernia administracio faras siajn listojn. En nia regiono la ĉaso komenciĝas la 8an de oktobro.

Alkoj ĝenas la trafikon kaj manĝas novplantitajn piceojn, se la alkaro estas tro granda.

La ĉasistoj devas havi ĉaslicencon.

Mi neniam manĝis viandon de alkoj – kaj ne manĝos ĝin. /Siv

Dirite pri vegetarismo – Sagt om vegetarism

“Venos tempo, kiam homoj rigardos la mortigon de bestoj same kiel ili rigardas la mortigon de homoj hodiaŭ.”

– **Leonardo da Vinci**

La dioj kreis specialajn specojn de estaĵoj destinitaj nutri niajn korpojn – la arbojn, la plantojn kaj la semojn.”

– **Platono** (427–347 a.K.)

“Homa fiziologio, kaj ekstera kaj interna, montras, ke fruktoj kaj legomoj konsistigas rian naturan manĝaĵon.”

– **Carl von Linné** (1707–1778)

“La bestoj, kiujn vi manĝas, ne estas tiuj, kiuj voras aliajn bestojn; vi ne manĝas karnovorajn rabobestojn sed vi havas ĉi tiujn kiel viajn rolmodelojn.

Vi deziregas nur la amindajn kaj bonkorajn bestojn, kiuj ne difektas iun ajn, kiu sekvas vin, servas vin kaj kiu estas vorita de vi kiel ‘rekompenco’ por ilia servo.”

– **Jean-Jacques Rousseau** (1712–1778)

“Mi timtrema pri nia specio, kiam mi konsideras, ke Dio estas justa.”

– **Thomas Jefferson** (1743–1826)

“Nur per prilaborado kaj maskado de la viando per kuirarta kuirado kaj spicado ĝi fariĝas maĉebla kaj digestebla, kaj ke la maskado de ĝiaj sangaj sukaj kaj nuda teruro detenas de neeltenebla abomeno.”

– **Percy Bysshe Shelley** (1792–1822)

“La amo al ĉiuj vivaĵoj estas la plej nobla eco de la homo.”

“Ne estas fundamenta diferenco inter homoj kaj bestoj pri mensaj kapabloj. Samkiel homoj, bestoj evidente sentas plezuron kaj doloron, feliĉon kaj malfeliĉon. Simpatio por bestoj

“Det kommer en tid då människor kommer att betrakta mord på djur på samma sätt som de betraktar mord på människor idag.”

– **Leonardo da Vinci**

“Gudarna skapade speciella sorter av varelser menade att föda våra kroppar... träden, växterna och fröna.”

– **Platon** (427–347 f.Kr)

“Människans fysiologi, både den yttre och den inre, visar att frukt och grönsaker utgör hennes naturliga föda.”

– **Carl von Linné** (1707–1778)

“Djuren ni äter är inte de som slukar andra djur; ni äter inte köttätande rovdjur, utan ni tar dessa som era förebilder.

Ni hungrar endast efter de älskvärda och vänliga djuren, som inte skadar någon, som följer er, tjänar er och som slukas av er som en ‘belöning’ för deras tjänst.”

– **Jean-Jacques Rousseau** (1712–1778)

“Jag bävar för vår art när jag begrundar att Gud är rättvis.”

– **Thomas Jefferson** (1743–1826)

“Det är endast genom att bearbeta och maskera köttet medelst kulinarisk tillagning och kryddning, som den blir tuggbar och digestiv, och att maskeringen av dess blodiga safter och nakna skräck, inte framkallar outhärdlig avsmak.”

– **Percy Bysshe Shelley** (1792–1822)

“Kärleken till alla levande varelser är människans ädlaste egenskap.”

“Det finns ingen fundamental skillnad mellan människa och djur i de mentala förmågorna. Precis som människan, känner djur uppenbarligen njutning och smärta, lycka och

estas unu el la plej noblaj virtoj, per kiuj la homo estas dotita.”

– **Charles Darwin** (1809–1882)

”Se eksperimentoj pri bestoj estus forlasitaj pro kompato al la bestoj, la homaro farus fundamentan antaŭeniĝon.”

– **Richard Wagner** (1813–1883)

”Tiel longe kiel estos buĉejoj, ankaŭ estos batalejoj.”

”Kiel ni povas atendi idealajn kondiĉojn sur la Tero, kiam niaj korpoj estas vivantaj tomboj por murditaj bestoj?”

”Ne mortigu” validas ne nur por la murdo de propra specio, sed por ĉiuj vivantaj estaĵoj; kaj ĉi tiu ordono estis skribita en la brusto de la homo longe antaŭ ol ĝi estis proklamita de Sinai. ”

”Povas esti skribite en iuj libroj, ke ne estas peko mortigi beston, sed estas skribite en niaj koroj – pli klare ol en iu ajn libro – ke ni devas kompati animalojn same kiel homojn. ”

”Se vi vere serioze celas vivi bonan vivon, tiam ĉiam estas viandaj produktoj, kiujn vi unue devas rezigni, ĉar ĝia uzo estas simple malmorala, ĉar ĝi implicas plenumon de ago kontraŭa al la morala sento – mortigado.”

– **Leo Tolstoj** (1828–1910)

La sorto de bestoj pli gravas por mi ol la timo ŝajni ridinda; ilia sorto estas nedisigeble ligita kun la sorto de homo. ”

– **Emile Zola** (1840–1902)

Senperforto kondukas al la plej alta etiko, kiu estas la celo de ĉiu disvolviĝo. Ĝis ni ĉesos damaĝi aliajn vivulojn, ni ankoraŭ estas barbaroj. ”

– **Thomas Edison** (1847–1931)

”Vizitante buĉejon en la sudo de Francio, mi rezignis manĝi viandon.”

– **Vincent Van Gogh** (1853–1890)

”Bestoj estas miaj amikoj ... kaj mi ne manĝas miajn amikojn.”

– **George B. Shaw** (1856–1950)

olycka. Sympati för djuren är en av de ädlaste dygder som människan är begåvad med.”

– **Charles Darwin** (1809–1882)

”Om experiment på djur övergavs med anledning av medlidande för djuren, så skulle mänskligheten göra ett fundamentalt framsteg.”

– **Richard Wagner** (1813–1883)

”Så länge det finns slakthus kommer det också att finnas slagfält.”

”Hur kan vi vänta oss idealiska förhållanden på Jorden, när våra kroppar är levande gravar för mördade djur?”

”Du skall icke döda” gäller inte enbart mördandet av ens egna art, utan alla levande varelser; och detta bud var inskrivet i människobröstat långt innan det proklamerades från Sinai.”

”Det kan framkastas i vissa böcker att det inte är en synd att döda ett djur, men det står skrivet i våra hjärtan – klarare än i någon bok – att vi borde känna medlidande med djur på samma sätt som vi gör med människor.”

”Om man verkligen allvarligt söker leva ett gott liv, så är det alltid köttprodukter som är det första man ska avstå, därför att dess nyttjande helt enkelt är omoraliskt, då det involverar verkställandet av en handling som strider mot den moraliska känslan – dödande.”

– **Leo Tolstoj** (1828–1910)

”Djurens öde är av större vikt för mig än rädslan av att framstå som löjlig; deras öde är oupplösligt förenat med människans öde.”

– **Emile Zola** (1840–1902)

”Icke-våld leder till den högsta etiken, som är målet för all utveckling. Tills vi slutar upp med att göra illa andra levande varelser, är vi fortfarande barbarer.”

– **Thomas Edison** (1847–1931)

”Efter att ha besökt slakthus i södra Frankrike, gav jag upp mitt köttätande.”

– **Vincent Van Gogh** (1853–1890)

”Djuren är mina vänner...och jag äter inte mina vänner.”

”La fakto, ke opinio estas adoptita de la plimulto, ne konsistigas pruvon, ke ĝi ne estus tute absurda. Ne estas objektiva kialo kredi, ke homaj interesoj pli gravas ol tiuj de bestoj.”

– **Bertrand Russell** (1872–1970)

”Religio aŭ filozofio, kiu ne baziĝas sur respekto al ĉiu vivo, ne estas vera religio aŭ filozofio.”

”La pensema homo devas kontraŭstari ĉiujn kruelajn kutimojn, kiom ajn profunde enradikiĝinta en tradicio aŭ ĉirkaŭita de nimbo...”

Ni bezonas senliman etikon, kiu inkluzivas ankaŭ la bestojn.”

– **Albert Schweitzer** (1875–1965)

”Nenio utilos al la homa sano kaj pliigos la ŝancojn postvivi sur la Tero tiom, kiom la evoluo al vegetara dieto.”

”Mi vivas sen viando kaj fiŝo kaj sentas min tre bone. Mi ĉiam komprenis, ke homo ne naskiĝis karnomanĝulo.”

”Se la tuta mondo akceptus vegetarismen, ĝi influus la homaron kaj la postvivadon de la vivo sur la Tero treege utile.”

– **Albert Einstein** (1879–1955)

”Nun mi povas rigardi vin sen maltrankviligi vin; mi ne manĝos vin plu.” (Al la fiŝo en sia akvario.)

– **Franz Kafka** (1883–1924)

”Neniam estos paco en la mondo dum ni manĝos bestojn.”

”Esti vegetarano signifas ne konsenti pri, malsatego, krueleco, detruo, milito... ”

”Homoj ofte diras, ke homo ĉiam manĝis bestojn, kvazaŭ pravigus daŭrigi ĉi tion. Laŭ ĉi tiu logiko, ni ne malhelpu homojn murdi aliajn homojn, ĉar ĉi tio ankaŭ okazas de ĉiam. ”

– **Isaac Bashevis Singer** (1902–1991)

”Ni ne povas havi pacon inter homoj, kies koroj ĝojas pro la mortigo de aliaj vivuloj. Kun ĉiu ago, kiu gloras aŭ eĉ toleras tian malsaĝan mortigon, regresas la evoluo de la homaro. ”

– **Rachel Carson** (1907–1964)

– **George B. Shaw** (1856–1950)

”Faktumet att en åsikt omfattas av majoriteten utgör inget bevis för att den inte skulle vara fullkomligt absurd. Det finns inget objektivt skäl till att anse att människans intressen skulle vara viktigare än djurens.”

– **Bertrand Russell** (1872–1970)

”En religion eller filosofi som inte grundar sig på respekten för allt liv, är ingen sann religion eller filosofi.”

”Den tänkande människan måste motsätta sig alla grymma sedvänjor, oavsett hur djupt rotade i tradition eller kringgårdade av nimbus...”

Vi behöver en gränslös etik som även inkluderar djuren.”

– **Albert Schweitzer** (1875–1965)

”Ingenting kommer att gynna den mänskliga hälsan och öka chansen för överlevnad på Jorden lika mycket som evolutionen till en vegetarisk diet.”

”Jag lever utan kött och fisk och mår väldigt bra. Jag har alltid förstått att människan inte var född till rovdjur.”

”Om hela världen anammade vegetarianism, skulle det påverka mänskligheten och livets överlevnad på Jorden på ett ytterst välgörande sätt.”

– **Albert Einstein** (1879–1955)

”Nu kan jag titta på er utan att ni behöver oroa er; jag äter inte er längre.” (Till fiskarna i hans akvarium.)

– **Franz Kafka** (1883–1924)

”Det kommer aldrig att vara någon fred i världen, så länge som vi äter djur.”

”Att vara vegetarian är att inte samtycka till svält, grymhet, ödeläggelse, krig...”

”Människor säger ofta att människan alltid har ätit djur, som om det vore ett rättfärdigande för att fortsätta med detta. Enligt denna logik, så borde vi inte hindra människor från att mörda andra människor, eftersom detta också har pågått sedan urminnes tider.”

– **Isaac Bashevis Singer** (1902–1991)

”Unu tagon malkaŝiĝos la absurdo de la preskaŭ universala kredo de homo pri sklavigo de bestoj. Ni devas tiam trovi niajn animojn kaj esti pli indaj dividi ĉi tiun planedon kun ili.”
– **Martin Luther King** (1929–1968)

”Ni devas ŝanĝi la manieron kiel homoj pensas pri bestoj. Mi instigas la tibetan popolon kaj ĉiujn aliajn homojn iri al vegetara dieto, kiu ne kaŭzas suferon.”
– **Dalai-Lamao** (1935– ...)

”Se la buĉejoj havus vitrajn fenestrojn, ĉiuj estus vegetaranoj.”

”Se iu volas savi la teron, sufiĉas nur ĉesi manĝi viandon. Tio estas la plej grava kaj plej bona afero, kiun vi povas fari. Estas mirinde, kiam vi pripensas ĝin. Vegetarismo solvas multajn problemojn samtempe; ekologio, monda malsato kaj krueleco.”
– **Paul McCartney** (1942– ...)

”Homoj estas la solaj ĉasistoj, kiuj mortigas kiam ili ne malsatas.”
– **Steven Spielberg** (1946– ...)

”Kiel vi povas diri, ke vi provas disvolviĝi spirite, eĉ ne pensante pri tio, kio okazas al la bestoj, kies vivoj estas oferitaj en la nomo de glutemeco?”
– **Oprah Winfrey** (1954– ...)

”Vi kan inte ha fred bland människor vars hjärtan fröjdas åt dödandet av andra levande varelser. Med varje handling som förhårligar eller ens tolererar sådant enfaldigt dödande, blir det bakslag i mänsklighetens utveckling.”
– **Rachel Carson** (1907–1964)

”En dag kommer absurditeten kring människans nästintill universella tro på förslavandet av djuren att uppenbaras. Vi ska då ha återfunnit våra själar och vara mer värdiga att dela denna planet med dem.”
– **Martin Luther King** (1929–1968)

”Vi måste förändra sättet som människor tänker om djur. Jag uppmuntrar det tibetanska folket och alla andra människor att röra sig i riktning mot en vegetarisk diet, som inte orsakar något lidande.”
– **Dalai Lama** (1935–...)

”Om slakthusen hade glasfönster, så skulle alla vara vegetarianer.”

”Om någon vill rädda jorden, så räcker det med att bara sluta äta kött. Det är det allra viktigaste och bästa man kan göra. Det är förbluffande när man tänker på det. Vegetarianism löser många problem på en gång; ekologin, världssvälten och grymheten.”
– **Paul McCartney** (1942–...)

”Människor är de enda jägarna som dödar när de inte är hungriga.”
– **Steven Spielberg** (1946–...)

”Hur kan du säga att du försöker utveckla dig andligt, utan att ens ägna en tanke kring vad som sker med djuren, vars liv offras i frosseriets namn?”
– **Oprah Winfrey** (1954–...)

Letero al la redakcio de Göteborgs-Posten en 5 oktobro

okaze de la sveda tago de la cinama bulko en 4 oktobro

Kial bulkoj povas interesi pli ol bestoj? Laŭ la almanako la 4a de oktobro estas la tago de la cinama bulko.

La saman tagon ek de 1931 oni atentigas pri ”la Tago de Bestoj”, ĉar tiu tago estas dediĉita al la sankta patrono de bestoj, Francisko de Asisi. Ĉu vere estus pli grave atentigi la cinaman bulkon ol niajn kunestaĵojn, kiuj

elteni penigajn suferojn. Kelkaj ekzemploj: bovinoj, porkoj, kokoj, kaj kokinoj suferas en t.n. bestofabrikoj.

Kobajoj, kunikloj kaj primatoj estas turmentitaj en laborejoj. Vizonoj estas turmentitaj en felofarmoj. Polarursoj kaj leonoj turmentiĝas en bestoparkoj.

La novaĵo pri la cinama bulko estas komerca spektakla reklamaranĝo.

Korpremas, ke oni ankoraŭ ne estas serioza, ignorante la tagon de la bestoj.

Henrik S.

La 8:an de oktobro Göteborgs-Posten publikigis reagon al tiu letero.

La skribanto skribis la jenan (libere mallongita de mi, Siv):

Cinamaj bulkoj faras multon por la homaraj interrilatoj. La bulko estas ja parto de nia historio. Ĝi ofte ĉeestas je la kafpaŭzoj, necesaj por la vivo, paŭzoj kiam homoj renkontiĝas en facila maniero. Eble la cinama bulko simbolas momentan por malstreĉo. La cinama bulko faras honorindan laboron! Kio malhelpas ke oni samtempe pensas pri la bestoj? /Charina

La samaj sentokapabloj ĉe kreskaĵoj, bestoj kaj homoj

de Lasse Granat

Ĉiuj vivantaj estaĵoj havas kvalitojn, kaj en si, kaj inter aliaj, kvalitojn kiuj ebligas ke kaj oni mem, kaj la gento survivas en akordo kun aliaj estaĵoj.

La homgento (eble ankaŭ aliaj estaĵoj) opiniis sin starantaj alte en la hierarkio.

La plej alta pozicio ankoraŭ ne estas pridubita, sed kontraŭe, esploristoj, strikte science, komencas ekkoni ke ni eble ne estas tiel unikaj kiel ni kredis antaŭe. Multaj aliaj estaĵoj, kaj bestoj, kaj kreskaĵoj, montras progresantajn komunikadajn sistemojn kaj socialajn sistemojn.

Stefano Mancuso, profesoro de kreskaĵo-neŭrologio en Florenco, Italio:

”Antaŭ dek jaroj oni ne rajtis paroli pri konduto de kreskaĵoj, sed nun estas multaj esploroj kaj multaj libroj pri tio”.

”Ĉiuj plantoj havas la kapablon percepti ĉiujn gravajn parametrojn en la ĉirkaŭaĵo.

Samtempe ili ankaŭ povas senti la konduton de aliaj vivantaj organismoj, de kaj plantoj kaj bestoj, en la ĉirkaŭaĵo. Ili plene konscias pri

sia ĉirkaŭaĵo, kaj tiel ili estas konsciaj estaĵoj”, li diras.

Kreskaĵoj komunikas kun kaj bestoj kaj kreskaĵoj en la proksimeco.

Jen kelkaj tipaj signaloj:

– **avertodoro** je mordo kaj lezo (Universitato de Turku, Finnlando)

fiodoro, vaporiĝema organika kombinaĵo: ekz. benzeno (kreskaĵoj kiuj ricevis avertinformon de aliaj kreskaĵoj estas pli protektitaj kontraŭ damaĝbestoj, ekz. skaraboj)

– **altfrekvencaj sonŝokoj** dum streĉo, 50–200 kHz (granda variado inter diversaj kreskaĵoj) Ekz. tabakplantoj:

– sen streĉo: malpli ol po unu sonŝoko por horo

– malmulte da streĉo (ekz. dum tuŝado): po deko da sonŝokoj por horo

– la tigo detranĉiĝas: po 25 sonŝokoj por horo

– manko de akvo: po 35 sonŝokoj por horo (la plej serioza okazo?)

– **malaltfrekvencaj sonŝokoj**, ekz. piedpaŝoj.

Fluanta akvo kaŭzas konstantan sonon de 200 hercoj.

– miliardoj da sensoroj en la radikoj sentas kemiajn kaj fizikajn signalojn, kiujn dissendis akvo, salo, gravito, kemiaĵoj, elektraj kaj kemiaj kampoj.

Komentoj:

– Tineo metas siajn ovojn aliloke se la kreskaĵo dissendas sesignalojn ke mankas al ĝi akvo.

– La plantoj ankaŭ kaŭzas signalon, kiam oni torturas aliajn plantojn proksime al ili.

– Plantoj plimalboniĝas pro timkriado kaj pli bonas pro afabla parolado.

– Plantoj, kies radikoj havas grandan reziston, kiam ili devas iri tra la grundo, elsendas klakan sonon. Proksimaj plantoj respondas direktante siajn radikojn al alia direkto.

Esploranto diris: "Helpu! Kion mi manĝu nun? Varmetan akvon kaj malnovan gruzon?"

Saĝaj vortoj

El Facebook

Kiu diras, ke ĝi estas morta lingvo? Nomo de la hotelo, kie mi loĝas:

(Goao, Barato)

Gramatika kanto pri -anto kaj -ato

Inga Johanson tipsar om en sång på esperanto där man kan förstå den grammatiska skillnaden på "-anto" och "-ato": <https://www.youtube.com/watch?v=vSihA1xyPLE>

Brazila kolekto: Hejme 26 – Preĝo de Sankta Francisko en Esperanto

La orgena muziko

de Ingegerd Granat

**Per la orgena muziko
Por la tuta homaro
Pri la ĉiela anĝela kanto
Pro la amo
Por ĉiu homo saluton
Kaj unu stelo por ĉiu**

El malnova sveda lernolibro

Far tar mat.
— Ät Lena, sa mor.
Lena tar mat.
— Ät mer Tor, sa far.
Tor tar mer mat.
— Mor är rar, sa Tor.
— Tor är rar, sa mor.

*Patro prenas manĝaĵon. – Manĝu Lena, patrino diris.
Lena prenas manĝaĵon. – Manĝu pli Tor, patro diris. Tor
prenas pli da manĝaĵo. – Patrino estas bona, Tor diris.
– Tor estas bona, patrino diris.*

Linus Ganman sendis la bildon el Facebook. Li skribas:

La sveda lernejo edukas infanojn esti kanibaloj.

Li notas ke ne estas interpunkcio. Ät Lena = Manĝu Lenan! Devas esti "Ät, Lena!" (Lena, vi devas manĝi!)

Diversaj pedagogiaj tendencoj regis kaj regos. La kontraŭo de ĉi tiu teksto kun nur mallongaj vortoj estas la LTG-metodo "Läsning på talets grund" – "Legado sur la grundo de la parolo."

Tiam la infanoj mem proponas tekston kaj la instruisto skribas ĝin sur grandega papero. Poste oni analizas la vortojn – ekzemple "Kiom da vokaloj estas en la vorto. Kiom da frazoj?" Kaj la teksto povis enhavi vortojn kiel "ishockeymatch" (glacihokematĉo) se infano rakontas pri sporto. La tuta klaso havos kiel hejmtaskon legi la tekston kaj literumi la longan vorton – kaj ili sukcesos.

Laŭ mi ĉiu instruisto devas pluki ion el diversaj metodoj por trovi sian propran, kiu plaĉas al ri kaj al la lernantoj.

Se oni ĉiun tagon iomete laŭtlegas por infanoj el interesaj libroj, kiun ili ankoraŭ ne kapablas mem legi, la intereso pri "literaturo" espereble vekigos. La legokapablo kaj la intereso pri la enhavo ja pli kaj pli povas esti konfirmaj.

/Siv

Ĉu vi scias, kiujn tipajn trajtojn la surduloj donis al svedaj urboj per siaj signoj? Kion la signo simbolas?

Alingsås "pinĉmano" cirkuleta ĉe la kontraŭa parto de la brusto (sama signo kiel por Pollando).
Arboga la montrofigro kaj la mezfigro moviĝas kaj faras arkon super la alian manon.

Borås Mano formas tondilon kaj tondas en la aero.
Dalarna La poleksoj saltetas sur la brusto kaj montras de supromalsupren la brodaĵon de nacia kostumo.

Eskilstuna	montro- kaj mezfingroj dense kune cirkuletas ĉe la frunto.		cirklon super la alia (montras ebenaĵon), pugniĝas kaj kuŝiĝas sur la alian manon.
Gränna	oni lekas/suĉas bombonstangon.	Mjölby	faruno sur unu manplato. La alia prenas ĝin + vilaĝo B + Y.
Göteborg	V-manoj antaŭen – simbolas grupojn. Ili fendas la aeron.	Norrköping	mezurmano sur la nazo formas mopsnazon.
Hudiksvall	manplato glittuŝas la bruston dufoje.	Nyköping	oni turnas ŝlosilon.
Helsingborg	= flago: unu mano mansignas, apogata de la alia.	Piteo	la litero P cirkulas antaŭ la brusto.
Härnösand	oni "okejas " antaŭen = la litero H.	Ronneby	= puto.
Jönköping	la sama signo kiel aprilo kaj petolo: polekso tuŝe sub la mentono moviĝas antaŭen.	Stockholm	"ungeg-mano sur la kapo = reĝo.
Karlstad	polekso subendirektita saltetas antaŭen en la aero = fosta (aŭ palisa) ponto.	Söderhamn	Fleksu la maldekstran brakon. La dekstra mano gratas ĝin de la kubuto ĝis la man-artiko.
Katrineholm	signo por kato + insuleto. Kato: unu mano karesas la alian de ekstere – interen. Insuleto = la fingroj etendataj faras horizontalan cirklon kaj pugniĝas.	Trelleborg	poŝtkorno ĉe la flanko de la buŝo.
Kristianstad	la dekstra mano pafas laŭlonge de la maldekstra antaŭbrako.	Uddevalla	montrofingro kune kun la meza fingro movas sin antaŭen–suben.
Kungsbacka	reĝo = ungegmano sur la kapo + deklivo (la mano montras la deklivon suben).	Uppsala	Montro- kaj mezfingro kune = la litero U antaŭ la buŝo moviĝas ĝis la frunto, sed ne tuŝas ĝin.
Kungälv	reĝo + rivero ... la fingroj montras la movantan akvon.	Umeå	U cirkulas antaŭ la buŝo.
Luleå	montrofingro direktita supren = L moviĝas en malgrandaj cirkloj.	Växjö	Unu V-mano estas batata sur la alia V-mano dufoje. Vi vidas 4 fingrojn – unu sur la alia.
Lysekil	trembrila lumo intermite ekbrilas. Mano kiel la litero O ĉe orelo – moviĝas antaŭen kaj la fingroj disetendiĝas. Dufoje.	Vänernsborg	kuŝanta V moviĝas maldekstre al dekstre antaŭ la frunto.
Malmö	Mano kontraŭ mano horizontale. Unu mano faras	Västervik	kuŝanta V kontraŭ la frunto.
		Örebro	la mezfingra ungo gratas la bruston kaj la mano pugniĝas.
		Östersund	mano kaj brako en rekta linio iras antaŭen–suben, fendas la aeron.
		/Siv	

Nova libro de Laure Patas d'Illiers

Sur bluaj planedoj – sciencfikciaj noveloj

Kio kaŝiĝas en asteroido enfosiĝinta en glacian grundon? Kial Mila malaperis el la reto? Kiam surteriĝos la nevola kosmoŝipisto? Kia amuzparko kreiĝos sur Proteo? Kiel gepatroj el la 22a jarcento silentigas sian bebon? Kies homkorpo vendiĝas en disaj partoj? Kiom da jarcentoj amo kapablas trairi? Kie pluvi dum klimataj tutteraj katastrofoj? Kiu murdis Karlo Darvino? Ĉu artefarita intelekto solvos niajn problemojn aŭ venigos novajn minacojn? 22 rakontoj, sendependaj, humuraj. Pluraj mallongas kaj rapide legeblas. Ĉi tiu libro tutsimple celas plezurigi vin. Legu, ĝuu!

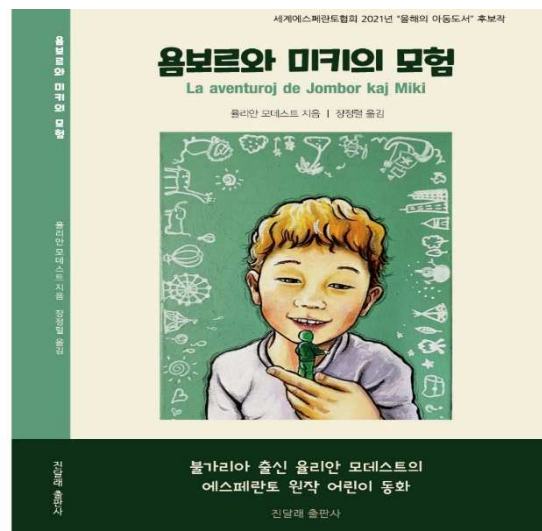
La libro "Sur bluaj planedoj" disponeblas sur la retejo de la presisto LULU.COM.

Infanlibro de la jaro

Julian Modest el Bulgario gajnis la premion de la Belartaj Konkursoj de UEA 2021

La libro "La aventuroj de Jombor kaj Miki" de Julian Modest, eldonejo Dokumenta Esperanto-Centro, Kroatio, ricevis la premion "Infanlibro de la jaro" en la Belartaj Konkursoj de UEA 2021. La libron oni tradukis en korean lingvon.

Julia Isbrücker

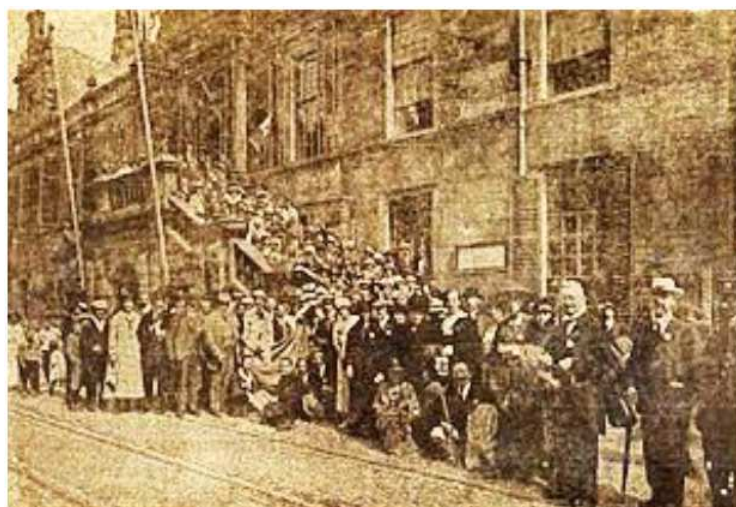
**Ora Ĵurnalo ricevis la artikolon de la aŭstria "Buletineto".
Dankon al Walter Klag! – Mi tamen mallongigis ĝin. /Siv**

Catharina DIRKSEN, postmilite Julia ISBRUCKER (naskiĝis la 22-an de septembro 1887 en Rotterdam, mortis la 14-an de januaro 1971) estis nederlanda esperantistino, Honora Membro de Universala Esperanto-Asocio(UEA), membro de Internacia Centra Komitato kaj de la ekzamena komitato, prezidanto de la grupo en Hago kaj edzino de la vicprezidanto de UEA J. R. G. Isbrücker. Post la dua mondmilito la geedzoj skribis sian nomon sen tremaoj (do Isbrucker, la prononco restis la sama).

Julia Isbrücker ĉirkaŭ 1930

Julia Isbrücker kunorganizis la 12an Universalan Kongreson de Esperanto, kiu okazis 1920 en Hago. Tiu kongreso pruvis, ke la Unua Monda Milito (1914–1918) ne povis neniigi la Internacian Lingvon. Julia Isbrücker kunfondis Internacian Esperanto-Instituton IEI kaj Universalan Ligon UL kaj kuneldonis la metalajn Stelomonerojn, kies nominaloj estas 1, 5, 10 kaj 25 Steloj.

Tri bildoj rakontas la jenan:

Julia Isbrücker (dekstre) ĉe la domo de Zamenhof en Varsovio, strato Dzika 9.

La 12a Universala Kongreso de Esperanto, Hago, Nederlando. La 8an de aŭgusto 1920 ĝis 14a de aŭgusto 1920. Sur la bildo: kongresa ekskurso al Leiden. Ĉeestis 408 personoj.

Julia Isbrücker kaj Odo Bujwid dum la ekskurso al Pompeo dum la 27a UK en Romo, 1935.

Julia Isbrücker kune kun Klara Zamenhof 1923 en Nürnberg dum la 15a Universala Kongreso.

Antaŭ la dua mondmilito

Isbrücker estis Esperantistino ekde 1909, baldaŭ poste ŝi verkis kun sia frato bonan lernolibron.

Eksterordinare grava por la plua evoluo de la movado estis ŝia iniciato inviti la 12-an Universalan Kongreson en 1920 al Hago, en tempo, kiam post la unua mondmilito estis malfacile trovi taŭgan urbon por aranĝi la Universalan Kongreson.

Ŝi organizis la internacian Interreligian Konferencon en Hago 1928, fondis kun Andreo Cseh la Internacian Cseh-instituton en 1930 (poste Internacia Esperanto-Instituto).

En ĝia kadro ŝi organizis sennombrajn kursojn, seminariojn, prelegvesperojn, vojaĝojn ktp.

En 1931 la urbestro de Arnhem (Nederlando) disponigis grandan domon kunparko, kie la instituto fondis la faman Esperanto-Domon. Danke al la organiza talento kaj laborforto de sinjorino Isbrücker ĝi fariĝis vigla Internacia Esperanto-Centro, kie okazis regule plej diversaj programoj, kursoj, kunvenoj, konferencoj ktp, plej ofte internaciaj.

Intertempe ŝi estis ankaŭ membro de ekzamena komitato, membro de Internacia Centra Komitato (ICK), prezidanto de la floranta haga Esperanto-klubo "Fine ĝi venkos", ŝi gvidis kursojn kaj faris prelegojn en diversaj neesperantistaj medioj.

En 1939 ŝi fariĝis sekretariino de ĵus fondita Nederlanda Komitato por praktika aplikado de Esperanto, kies membroj estis i.a. la urbestro de Hago kaj direktoroj de banko, turistoficejo, P.T.T, Philipps kaj KLM.

Post la dua mondmilito

Post la milito, kiam la domo en Arnhem estis detruita, ŝi dediĉis sin al nova afero. Kun Andreo Cseh ŝi fondis la unuiĝon Universala Ligo, mondfederistan organizaĵon surbaze de la verko de Clarence K. Streit. La oficiala lingvo estis Esperanto, sed povis aliĝi ankaŭ neesperantistoj.

De tiam ŝi reprezentis Universalan Ligon en internaciaj mondfederistaj kongresoj kaj konferencoj, ĉiam akcentante, ke supernacia federacio bezonas neŭtralan supernacian lingvon.

Per sia inteligenta kaj takta argumentado ŝi kreis en larĝaj medioj favoran sintenon rilate Esperanton.

Intertempe ŝi multe verkis kaj tradukis, antaŭ ĉio por la gazeto La Praktiko, en kiu ŝi kunlaboris ekde la fondo en 1932 kaj kiu fariĝis la oficiala organo de Universala Ligo.

Ŝi ankaŭ tradukis en Esperanton, interalie la verkon de Rico Bulthuis La alia pasinteco kaj la verkon de Martin Kojc, "La lernolibro de la vivo". Kuntradukantino de Akbar.

Vi povas trovi kaj legi ĉi tiun gazeton rekte el la retejo de Esperanto-Muzeo en Vieno, ĉi tie inter la ciferecigitaj periodaĵoj:

<https://www.onb.ac.at/eo/bibliotek/sammlungen/kolekto-por-planlingvoj/digitaj-dokumentoj/periodaĵoj/>

Verkoj

Raporto pri la Konstituanta Kunveno de la Popoloj (1951) Vertaalde Esperanto-examenopgaven (1931) Wereldvrede en

Esperanto (En: Jubileumboek 1926–1931)
Esperanto-examenopgaven (1922)
Esperanto-examenopgaven voor diploma A en B met vertalingen (1934) Vertaalde Esperanto-examenopgaven (1923).

50-Stela monero kun portreto de Julia Isbrücker desegnita 2020 de mag. Helmut Andexlinger (monogramo A. H.), la ĉefdezajnisto de Münze Österreich (Monerfarejo Aŭstria).

La suba foto: Julia Isbrücker en Nürnberg, 1923, dum la 15a Universala Kongreso.

Do, Julia Isbrücker estis pioniro de Esperanto kaj Frontlinia virino kiun ni nun konas iomete. La Bulteneto havas pli ampleksan informon.

/Siv

Origami

Inga donas ideon kiel paketigi donacojn por naskiĝtago aŭ Kristnasko. Ŝajnas sufiĉe facila, ĉu ne?

<https://www.youtube.com/watch?v=y7Qlao3tzA4>

Sukceson!!

